

Klemen Kocjančič

DOI: 10.2478/cmc-2026-0015

UVODNIK

ODVRAČANJE VOJAŠKIH IN DRUGIH GROŽENJ

Uvod Med pisanjem uvodnika se je (ponovno) pojavilo novo varnostno žarišče. Več deset tisoč neoboroženih Maročanov in drugih Afričanov je prečkalo mejo in vstopilo v španski obalni mesti Ceuto in Melillo v Afriki, pri čemer so izkoristili nedavno odločbo španskega vrhovnega sodišča (Rainsford, 2026). To je odločilo, da »migrantov, ki so bili ustavljeni na morju med poskusom dosega Ceute ali Melille, še ene španske enklave, ni mogoče brez postopka vrniti v Maroko« (Rainsford in Curry, 2026). Špansko ozemlje v Afriki, ki je hkrati tudi ozemlje Evropske unije, je bilo predmet spora med Španijo in Marokom, nekdanjim španskim protektoratom (Foissey, 2026). Po napotitvi španskih vojaških in policijskih sil se je večina nezakonitih migrantov vrnila v Maroko. Nekateri so ta incident razumeli kot še en primer sodobnega hibridnega vojskovanja (Dampier, 2026), podobnega ruski uporabi »malih zelenih mož« med invazijo in poznejšo okupacijo ukrajinskega Krimskega polotoka leta 2014 (Senčar, 2021). Španski predsednik vlade je odgovornost za množični vdor pripisal kriminalnim mrežam, vpletenim v trgovino z ljudmi (Ferreira Santos in Rainsford, 2026).

1 ODVRAČANJE

Ob razmišljanju o tem dogodku se zastavlja vprašanje odvracanja. Kako je mogoče, da Španija, članica Nata in EU, ne zagotavlja zadostnega odvracanja za zaščito suverenosti svojega ozemlja med ravnanjem sosednje države. Med hladno vojno je bilo odvracanje usmerjeno predvsem v preprečevanje večjih vojaških napadov in neposrednih spopadov med Natom in Varšavskim paktom, v zadnjih desetletjih pa so učinkovitost odvracanja oziroma njegove omejitve vse pogostejše preizkušale asimetrične grožnje (Morgan, 2012). Kršitev ozemeljske celovitosti Španije s strani več deset tisoč neoboroženih civilistov lahko obravnavamo skozi vidik raziskav o odvracanju v okviru četrtega vala (Knopf, 2010).

Glede na to, da se EU srečuje z novo migracijsko krizo in ponovno razpravo o (ne) učinkovitosti schengenskega območja, hkrati pa se vojne v Ukrajini in na Bližnjem vzhodu ne umirjajo, je jasno, da bo tretje desetletje 21. stoletja še naprej zaznamovano z različnimi vrstami in oblikami oboroženih konfliktov.

Mazzar in sod. (2018) so glede meddržavne agresije predstavili več pomembnih ugotovitev. Motivacija (morebitnega) agresorja oziroma agresorjev je navadno večplastna in združuje vidike različnih spremenljivk, kar otežuje predvidevanje njihovih naslednjih potez in ustreznega odziva nasprotni strani. Med paranojo in statusom političnega vodstva obstaja ravnovesje, kar vodi k uporabi agresije kot neposrednega sredstva za vzbujanje strahu, ne pa kot sredstva za pridobivanje ozemlja. Za spoprijemanje s takimi nasprotniki morajo biti odvratilna sporočila jasna in dosledna, saj se tako zmanjšujejo možnosti napačne interpretacije. Če to ne zadostuje, je treba uporabiti načelo »odločnosti in prožnosti«, pri čemer je treba s kompromisi in celo popuščanji preprečiti obsežen oborožen konflikt. Ko se srečujemo z drugimi stranmi in akterji, ki so na kakršen koli način povezani z glavnimi akterji, na primer nadnacionalni ali regionalni zavezniki, lahko to pripelje do dodatnega zapletanja razmer. Taki akterji si pogosto prizadevajo razširiti svoj vpliv, tudi na škodo neposredno vpletenih strani. Motivacija je ključni dejavnik pri uporabi odvrčanja: šibkejšega nasprotnika je lažje odvrniti od nekega ravnanja, odločnejšega akterja pa z odvrčanjem morda ne bo mogoče preprečiti.

Leta 2014 si je Nato zastavil cilj okrepiti odvrčalno moč in obrambo, da bi izboljšal varnost držav članic in zaveznikov. Istega leta je bil sprožen Akcijski načrt za pripravljenost, ki je bil leta 2016 dopolnjen s pobudo Okrepljena prisotnost na vzhodnem (evropskem) krilu zavezništva. Sledili so Pobuda Nata za pripravljenost (2018), Koncept za odvrčanje in obrambo evro-atlantskega območja (2020) ter Agenda Nata 2030 in Koncept Nata za bojne operacije (2021). Ruska invazija na Ukrajino leta 2022 je spodbudila oblikovanje in izvajanje več regionalnih obrambnih načrtov, sprejetje Akcijskega načrta za obrambno proizvodnjo (2023) in reorganizacijo sil Nata v skladu z modelom sil Nata. Hkrati so se začele širiti tudi vojaškoindustrijske zmogljivosti držav članic (2024). Leta 2025 so se vse države članice dogovorile, da bodo za obrambo porabile vsaj pet odstotkov svojega bruto domačega proizvoda (Nato, 2026). V Obrambni strategiji Republike Slovenije iz leta 2024 je zapisano: »Sposobnost države za odvrčanje vojaških in drugih groženj je odvisna od skupne zmogljivosti in moči nacionalnih obrambnih zmogljivosti ter od sposobnosti za njihovo povečanje in obnovo.«

Med zmogljivosti nacionalne obrambe lahko uvrstimo tudi znanstvena in akademska prizadevanja, katerih namen je ustvarjanje novega znanja na podlagi izkušenj in dogodkov iz preteklosti. Tako znanje se nenehno dopolnjuje in razvija v skladu z resničnimi problemi. Odvrčanje je zato neprekinjen proces, v katerega niso vključeni le oborožene sile in politično vodstvo, temveč ga podpirajo tudi znanstvene raziskave, ki spodbujajo tehnološke inovacije in prispevajo k razvoju odpornejšega gospodarstva. Pomembna in povezana dejavnika sta tudi pripravljenost in odpornost

družbe za spoprijemanje z različnimi krizami, ne glede na njihovo naravo. Kritična presoja sedanjih praks je podlaga za interdisciplinarne raziskave, ki na koncu vodijo k razvoju novih obrambnih konceptov in okrepitvi nacionalne ter kolektivne varnosti.

2 VSEBINA

V tej številki bralcem ponujamo prispevke več raziskovalcev, ki obravnavajo različne teme s področja obrambnega in varnostnega okolja, v katerem prevladuje računalniška tehnologija.

Prvi članek z naslovom *Model podpore uporabnikom komunikacijsko-informacijskega sistema v Slovenski vojski: organizacijska arhitektura, procesna analiza in varnostne dimenzije* avtorja **Mihaela Plevnika** obravnava sedanji komunikacijski in informacijski sistem, ki ga uporablja Slovenska vojska, z vidika podpore uporabnikom. Avtor ugotavlja, da tak sistem zahteva večjo avtomatizacijo, okrepljeno proaktivno spremljanje incidentov in stalno usposabljanje osebja za povečanje (ali ohranjanje) ravni zanesljivosti.

O informacijsko-komunikacijski tehnologiji nadaljuje članek **Tala Pavla Velika** *tehnološka podjetja in kibernetska odpornost na Balkanu: primerjalna analiza kibernetskih incidentov leta 2022*. V članku je avtor preučil vlogo velikih tehnoloških korporacij na področju (kibernetske) odpornosti v osmih balkanskih državah (Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Kosovo, Črna gora, Severna Makedonija, Romunija in Srbija) med pomembnimi kibernetskimi incidenti leta 2022. Med njegovimi ugotovitvami je tudi opredelitev velikih tehnoloških podjetij kot »kvazi suverenih akterjev, katerih vključevanje je selektivno in odvisno od konteksta, kar vpliva na kibernetsko odpornost in digitalno suverenost v manjših državah«.

Digitalni svet obravnava tudi članek **Inde Kreso** z naslovom *Vloga digitalne forenzike pri zaščiti kritične energetske infrastrukture pred kibernetskimi napadi*. Avtorica je sistematični pregled literature združila s študijami primerov večjih resničnih kibernetskih incidentov z vidika kibernetske forenzike. Na podlagi teoretičnih in praktičnih ugotovitev raziskuje vlogo »digitalne forenzike kot proaktivno uporabljenega orodja v strateškem modelu obrambe in zaščite kritične energetske infrastrukture«.

Zadnji članek, *Kitajsko-rusko vojaško povezovanje od razpada Sovjetske zveze*, delo **Miha Ermana**, obravnava še en vidik (vojaškega in političnega) odvrčanja, in sicer zavezništvo. Avtor ponuja zgodovinski in politični pregled vojaškega sodelovanja med Ljudsko republiko Kitajsko in Rusko federacijo v zadnjih štirih desetletjih. Hkrati ocenjuje, »ali to sodelovanje poteka v smeri vzpostavitve dolgoročnega strateškega zavezništva, temelječega na strateških interesih obeh držav, ali pa gre le za kratkoročno pragmatično sodelovanje, ki ga zaznamuje prizadevanje za doseganje neposrednih koristi«.

Literatura

1. Dampier, G., 2026. *The crisis in Ceuta threatens the very fabric of the EU*. <https://www.telegraph.co.uk/news/2026/07/31/the-crisis-in-ceuta-threatens-the-very-fabric-of-the-eu/>, 2. 8. 2026.
2. Ferreira Santos, S., Rainsford, S., 2026. *Spain's PM blames traffickers after 60,000 migrants reach Ceuta from Morocco*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/cx2kp639yx4o>, 2. 8. 2026.
3. Foissey, H.-M., 2026. *Ceuta and Melilla: two enclaves between Spain and Morocco*. *Conflicts*. <https://www.revueconflits.com/ceuta-and-melilla-two-enclaves-between-spain-and-morocco/>, 2. 8. 2026.
4. Knopf, J. W., 2010. *The Fourth Wave in Deterrence Research*. *Contemporary Security Policy* 31(1): pp. 1–33. DOI: 10.1080/13523261003640819.
5. Mazzar, M. J., in sod., 2018. *What Deters and Why: Exploring Requirements for Effective Deterrence of Interstate Aggression*. Santa Monica, California: RAND.
6. Morgan, P. M., 2012. *The State of Deterrence in International Politics Today*. *Contemporary Security Policy* 33(1): pp 87–107. DOI: 10.1080/13523260.2012.659589.
7. NATO, 2026. *Deterrence and defence*. <https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/deterrence-and-defence>, 2. 8. 2026.
8. Rainsford, S., 2026. *How Spain's migrant crisis created a political storm - whipped up by social media*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/c62vl925dqdo>, 2. 8. 2026.
9. Rainsford, S., Curry, A., 2026. *Spain sending troops as thousands enter enclave of Ceuta from Morocco*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/cg4drwzkrkxo>, 2. 8. 2026.
10. Senčar, I., 2021. *The Cognitive Aspects of Europe's Security and Defence Challenges*. *Sodobni vojaški izzivi* 23(3): pp 15–28. DOI: 10.33179/BSV.99.SVI.11.CMC.23.3.1.

E-pošta: **klemen.kocjancic@mors.si**

ORCID: **0000-0001-5206-6405**

Dr. Klemen Kocjančič je univerzitetni diplomirani teolog, magister obramboslovja in doktor zgodovine. Zaposlen je kot podsekretar za vojaško tehnologijo, raziskave in razvoj na Ministrstvu za obrambo RS in je habilitiran kot znanstveni sodelavec na Obramboslovnem raziskovalnem centru Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani ter docent za vojaške študije na Fakulteti za državne in evropske študije Nove Univerze.

Klemen Kocjančič, PhD, holds a bachelor's degree in theology, MA in defence studies, and a PhD in history. He works as undersecretary for military technology, research and development at the Ministry of Defence of the Republic of Slovenia and is habilitated as a research fellow at the Defence Research Centre at the Faculty of Social Sciences of the University of Ljubljana and as an assistant professor of military studies at the Faculty of Government and European Studies at the New University.

Email: klemen.kocjancic@mors.si

ORCID: 0000-0001-5206-6405

* Prispevki, objavljeni v Sodobnih vojaških izzivih, niso uradno stališče Slovenske vojske niti organov, iz katerih so avtorji prispevkov.

* Articles published in the Contemporary Military Challenges do not reflect the official viewpoint of the Slovenian Armed Forces nor the bodies in which the authors of articles are employed.